

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 486/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Leopoldov z 23. februára 2023 a postupu a rozhodnutiu Okresného súdu Banská Bystrica na hlavnom pojednávaní vo veci sp. zn. 6Tk/1/2022 23. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv nebyť vystavený neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na poskytnutie času a možnosti na prípravu obhajoby podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a zákazu mučenia alebo podrobenia neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práv mať primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru, na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru postupom ústavu na výkon trestu odňatia slobody počas predvedenia na hlavné pojednávanie a postupom a rozhodnutím okresného súdu na hlavnom pojednávaní s tým, že ústavu na výkon trestu odňatia slobody bude zakázané pokračovať v porušovaní jeho ústavných práv a bude mu priznané finančné zadosťučinenie 6 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ vykonáva trest odňatia slobody a ústavom na výkon trestu bol 23. februára 2023 ako obžalovaný predvedený na hlavné pojednávanie na okresnom súde. Tvrdí, že pred predvedením bol podrobený osobnej prehliadke, pri ktorej bol vyzlečený donaha (odev bol skontrolovaný detektorom a telo prehmataním). Skontrolované boli aj jeho písomnosti. Po prehliadke mu boli na ruky a nohy nasadené kovové putá, ktoré boli spútané reťazou a opaskom. Po nastúpení do vozidla mu boli nasadené nepriehľadné okuliare a chrániče sluchu. V priestoroch súdu bol

umiestnený v miestnosti, kde zostal naďalej spútaný. Po predvedení do miestnosti, v ktorej sa konalo hlavné pojednávanie, sťažovateľ a jeho obhajcovia žiadali o odročenie hlavného pojednávania z dôvodu, že sťažovateľ sa v dôsledku nasadenia prostriedkov cítil dezorientovaný a nebol schopný sa sústrediť. Jeho návrhu však okresný súd nevyhovel a pokračoval v hlavnom pojednávaní.

III.

3. Sťažovateľ poukazuje na rezolúciu Parlamentného zhromaždenia rady Európy č. 2266 z 1. marca 2019 o ochrane ľudských práv pri prevážaní väzňov, odporúčanie Výboru ministrov členským štátom Rady Európy o Európskych väzenských pravidlách a správu Výboru na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu pre vládu Slovenskej republiky, z ktorých vyplýva, že opatrenia, ktoré boli vykonané počas jeho eskorty, sú neprimerané. Poukazuje na to, že iné ústavy ich nevyužívajú a on sám na ich použitie nedal žiaden dôvod. Sťažovateľ považuje ním opísané zaobchádzanie, osobitne v situácii, keď je eskortovaný na hlavné pojednávanie, na ktorom sa musí koncentrovať na obhajobu, za rozporné s čl. 3 dohovoru. Zdôrazňuje, že u neho boli vykonané dôkladné osobné prehliadky, nebolo mu umožnené zobrať si vlastné jedlo, bol mu poskytnutý len potravinový balíček a neustále bol spútaný na rukách a nohách. Tieto opatrenia vedú k tomu, že ide o porušenie čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy.

4. Porušenie ústavných práv na spravodlivé súdne konanie a primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby sťažovateľ identifikuje v tom, že v dôsledku opatrení bol dezorientovaný a nemohol sa koncentrovať na hlavné pojednávanie v konaní, v ktorom mu hrozí uloženie doživotného trestu. Porušenie práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru sťažovateľ odôvodňuje tým, že nevyužil možnosť na podanie podnetov podľa zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“), pretože je to celkom zbytočné, keďže prokuratúra vie o záveroch výboru pre vládu, no napriek tomu k náprave nedošlo. Ak prokuratúra nekoná na základe záveru výboru, nebude konať ani na jeho podnet. Okrem toho prokuratúra na základe jeho predchádzajúcich podnetov dospela k záveru, že tieto nie sú dôvodné.

IV.

5. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013). Preto podľa § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

6. Podľa § 96 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu“) dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave vykonáva prokurátor podľa zákona o prokuratúre. Podľa § 18 ods. 1 písm. a) zákona o prokuratúre prokurátor dozerá na to, aby sa v zariadeniach,

v ktorých sa vykonáva trest odňatia slobody, dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy, pričom podľa § 18 ods. 3 písm. c) zákona o prokuratúre prokurátor je povinný písomným príkazom zrušiť rozhodnutie alebo pozastaviť vykonávanie rozhodnutia, príkazu alebo opatrenia orgánov vykonávajúcich správu ústavu na výkon trestu odňatia slobody alebo ich nadriadeného orgánu, ak sú v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom.

7. Sťažovateľ sa môže z dôvodov, ktoré uviedol v ústavnej sťažnosti, obrátiť na prokurátora, v ktorého pôsobnosti je posúdiť zákonnosť napadnutého postupu pri jeho predvedení na okresný súd počas výkonu trestu odňatia slobody. Primeraná náprava môže byť dosiahnutá opatreniami prokurátora podľa § 18 ods. 3 písm. c) zákona o prokuratúre. Právomoc prokurátora teda predchádza právomoci ústavného súdu posúdiť opodstatnenosť námietok sťažovateľa (IV. ÚS 451/2022). V právomoci prokurátora je prešetrenie toho, či postupy ústavu pri použití donucovacích prostriedkov a umiestnení sťažovateľa v eskortnej miestnosti boli v súlade nielen so zákonom, ale aj či ich použitie bolo primerané konkrétnej situácii.

8. Okrem toho sťažovateľovi nič nebráni v tom, aby postupy namietané ústavnou sťažnosťou namietal aj postupom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu“), ktorý postihuje akýkoľvek výkon verejnej moci, ktorým nie je len rozhodovanie, ale aj úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb. Podľa § 3 ods. 1 písm. d) zákona o zodpovednosti štátu štát zodpovedá za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci nesprávnym úradným postupom pri výkone verejnej moci. Pojem nesprávny úradný postup § 9 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu definuje široko a otvorene len použitím tohto pojmu „nesprávny úradný postup pri výkone verejnej moci“ s následným demonštratívnym výpočtom okolností, ktoré možno posúdiť ako nesprávny úradný postup, a taxatívnym výpočtom okolností, ktoré za nesprávny úradný postup považovať nemožno. Zaobchádzaním so sťažovateľom pri jeho predvedení na okresný súd mohlo dôjsť k nesprávnemu úradnému postupu, ktorý možno podriaďiť pod § 9 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu.

9. Nesprávny úradný postup podľa § 15 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu zakladá osobitný nárok na náhradu škody. Súčasťou tohto nároku nie je len náhrada skutočnej škody a ušlého zisku, ale aj nárok na to, aby bolo konštatované porušenie práva, keďže všeobecný súd sa musí vysporiadať s jeho základom tak, že musí určiť, či tvrdené konanie orgánov štátu bolo nesprávnym, a teda protiprávnym úradným postupom. Okrem toho ak došlo k nesprávnemu úradnému postupu a iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadost'učinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa poškodenému aj nemajetková ujma v peniazoch (§ 17 ods. 2 zákona o zodpovednosti štátu).

10. Sťažovateľ žiaden z prostriedkov na ochranu svojich základných práva nevyužil, a preto je jeho ústavná sťažnosť podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde neprípustná a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietnutá. Tvrdenie sťažovateľa o tom, že prokuratúra o obdobnom zaobchádzaní vie, no neprijíma žiadne opatrenia, nemožno považovať za preukázanie dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré by zakladali prijatie ústavnej sťažnosti.

Toto tvrdenie sťažovateľa nie je ničím osvedčené a nič mu nebráni v tom, aby porušenie svojich práv pred podaním ústavnej sťažnosti namietal uvedenými zákonnými prostriedkami.

11. Čo sa týka porušenia ústavných práv sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie a primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby postupom okresného súdu na hlavnom pojednávaní, je ústavná sťažnosť rovnako podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde neprípustná a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietnutá. Sťažovateľ porušenie týchto ústavných práv, ktoré stotožňuje s tým, že sa nemohol koncentrovať na priebeh hlavného pojednávania, môže namietať v ďalšom priebehu trestného konania či už odvolaním alebo dovolaním pre porušenie jeho práva na obhajobu. Súčasťou tohto práva, ktorého závažné porušenie je samostatným dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, je i taký stav obžalovaného, ktorý mu umožňuje sústredene vnímať priebeh hlavného pojednávania.

12. Čo sa týka námietky porušenie práva podľa čl. 13 dohovoru, treba uviesť, že jeho uplatnenie musí nadväzovať na aspoň obhájitelné tvrdenie o porušení iného práva chráneného dohovorom (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, III. ÚS 24/2010, IV. ÚS 32/2018). Nevyčerpanie prostriedkov nápravy, ktoré sťažovateľovi na ochranu jeho ústavných práv priznáva zákon, vylučuje porušenie práva sťažovateľa na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu